

Kuka maksaa Yhdysvaltojen ja Meksikon huumesodat

Yhdysvaltain ja Meksikon rajapolitiikka muuttui 2000-luvun taitteessa. Yhdysvalloissa 9. syyskuuta 2001 tehdyt terrori-iskut kiristivät rajavarvaintointia, ja Meksikossa presidentti **Felipe Calderónin** vuonna 2006 julistamat huumesodat järjestäytyneitä rikollisuutta vastaan lisäsivät raja-alueiden militarisoitinta.

Huumesotien seurauksena Meksikossa koettiin väkivalta-aalto, joka levisi yhteiskunnan eri sektoreille. Vaikka julkinen sana leimasi uhrit rikollisjärjestöjen jäseniksi, yhä enemmän niin kutsutut tavalliset meksikolaiset maksoivat sotaa hengellään. Arvioiden mukaan vuoden 2013 loppuun mennessä Meksikossa on kuolleet väkivaltaisesti huumesotien takia 70 000–100 000 henkeä, ja noin 30 000 ihmisen arvioidaan kadonneen.

Tästä on kyse:

1. Vuosien 2006–2013 aikana Meksikossa on kuollut väkivaltaisesti arviolta 70 000–100 000 ihmistä huumesotien seurauksena. Noin 30 000 ihmisen arvioidaan kadonneen.

2. Yhdysvallat ja Meksiko ovat symbioottisessa suhteessa toisiinsa.

3. Meksiko tuottaa valtaosan huumeista USA:n markkinoille, ja Meksikon rikollisryhmien laittomat aseet ovat pääosin peräisin USA:sta.

Yhdysvallat ja Meksiko eivät ole pelkästään rajanaapureita vaan monien kytkösten kautta symbioottisessa suhteessa toisiinsa. Meksiko tuottaa valtaosan USA:n heroisiin, metamfetamiiniin ja kannabiksen myynnistä, ja sen kautta kulkee 95 prosenttia USA:ssa myytävästä kokaiinista.

Laittomia huumeita myydään Yhdysvalloissa vuodessa noin 109 miljardin dollarin edestä. Meksikossa, missä sarjatuliaseiden myynti on laitonta, arviolta 87 prosenttia laittomista aseista on peräisin Yhdysvalloista. Laiton asekauppa on 127,2 miljoonan dollarin suuruusluokkaa vuodessa.

VIIMEVUOSIKYMMEN aikana räjähtäneillä huumesodilla on ollut välitön vaikutus niin Yhdysvaltain sisä- kuin ulkopoliittikaan. USA:n huume politiikan kulmakivenä on ollut jo neljän vuosikymmenen ajan periaate, jonka mukaan huumeiden käytön estäminen kotimaassa tulisi kytkeä ulkopoliittikan keinoihin, kuten taloudelliseen apuun, sotilaalliseen tukeen ja rajojen turvaamiseen.

Itse termi ”huumesota” sai alkunsa presidentti **Richard Nixonin** kesäkuussa 1971 pitämästä puheesta, jos-

sa hän julisti huumeiden väärinkäytön olevan Yhdysvaltain ”julkinen vihollinen numero yksi”.

Yhdysvallat on satsannut vuodesta 2008 noin 2,4 miljardia dollaria Meksikon ja Väli-Amerikan rikollisuuden vastaiseen taisteluun niin kutsutun Mérida-aloitteen turvin. Tuen virallisena tavoitteena on heikentää rikollisjärjestöjen asemaa, vahvistaa maiden raja-alueiden turvallisuutta, vakauttaa kohdemaiden oikeuslaitoksia sekä vähentää huumeiden kysyntää. Käytännössä suuri osa Mérida-tuista on kanavoitu Meksikon armeijan käyttöön.

Meksikon sotavoimien ihmisoikeusrikkomusten ja korruptiosyytteiden takia Mérida-tukien käyttö on saanut osakseen ankaraa kritiikkiä. Väitteiden mukaan Meksikon liittovaltion sotilasjoukot ovat sekä syyllistyneet rikollisjärjestöjen tukemiseen että ri-

kollisen toiminnan harjoittamiseen.

Human Rights Watch -järjestön raportin mukaan 3 671 valituksesta Meksikon sotavoimia kohtaan vain 29 on johtanut tuomioihin. Kriitikot tivaavat, miten yhdysvaltalaisen veronmaksajien rahoilla voi tukea tällaista toimintaa? Tuella ei myöskään ole saatu ongelmia kuriin. Raja ”vuo-taa” molemmin puolin.

KANSAINVÄLISISSÄ ANALYYSEISSÄ huumesotia on tarkasteltu pääasiallisesti kansallisvaltioiden turvallisuusnäkökulmasta. Keskustelussa unohdetaan usein ihmisten arkikokemukset, mutta itse sotaa käydään kuitenkin kansalaisten elinympäristöissä.

Viime vuoden syyskuussa poliisi hyökkäsi ase-in 43 ayotzinapalaisen maalaiskoulun opettajaopiskelijaa vastaan Igualassa, Guerreron osavaltiossa. Väkivaltaisten yhteenottojen

jälkeen paikallinen pormestari luovutti opiskelijat Guerreros Unidos-huumekartellin jäsenille, minkä jälkeen heidän kohtaloistaan ei ole tietoa.

Opiskelijoiden katoamisten aiheuttama tyrmistys johti ensin valtakunnallisiin ja myöhemmin maailmanlaajuisiin mielenosoituksiin. Opiskelijakatoamisia pidetään suurimpana kansalliseen turvallisuuteen liittyvänä kriisinä presidentti **Enrique Peña Nieton** valtakaudella.

Meksikon huumesotia – ja niiden aiheuttamaa väkivaltaa – ei voi pitää turvallisuushkana yksinomaan kansallisvaltioille. Huumekauppa, laitton asekauppa ja virkavallan korruptio uhkaavat maailmanrauhaa.

Kyseessä onkin ennen kaikkea globaali ihmisoikeuskriisi. Arvioidessamme huumesotia sekä kansallisen että ihmislähtöisen turvallisuuden näkökulmasta voimme havaita, miten ti-

viisti poliittinen päätöksenteko ja ihmiselämät kietoutuvan yhteen, usein kohtalokkain seurauksin. Tästä sodasta me kaikki maksamme kovan hinnan.

Kirjoitus pohjautuu Turun yliopiston Pohjois-Amerikan tutkimuksen John Morton – keskuksen järjestämään studia generalia -luentosarjaan, joka pidetään Turun pääkirjastossa 24.2. saakka.

Benita Heiskanen

Kirjoittaja on Turun yliopiston Pohjois-Amerikan tutkimuksen John Morton -keskuksen johtaja